

Економічні науки

УДК 336.663

Носова Євгенія Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Nosova Yevheniia

PhD in Economics, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0002-7975-0984

Мартинюк Євгенія Вікторівна

студентка

Київського національного університету імен Тараса Шевченка

Martyniuk Yevheniia

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ
ЗАБОРГОВАНІСТЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
ВІЙНИ**

**OPTIMIZATION OF RECEIVABLES MANAGEMENT OF DOMESTIC
ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF WAR**

***Анотація.** За час війни рф проти України, що триває від 2014 року, вітчизняне бізнес-середовище зазнало значних трансформацій, переважна більшість яких була зумовлена наслідками негативних подій та явищ, що мали місце у межах національної та світової економіки. Перед вітчизняними підприємствами постала нагальна проблема із забезпечення умов для миттєвого пристосування до нових викликів та реалій української*

економіки в умовах війни і збереження задовільного рівня фінансової стійкості та платоспроможності, шляхом оптимізації всіх аспектів провадження господарської діяльності. У статті розкрито сутність поняття «дебіторська заборгованість» і визначено об'єктивність процесу утворення та накопичення дебіторської заборгованості на балансі підприємств. Досліджено динаміку утворення дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах у період війни в Україні та якість управління нею, шляхом визначення її питомої ваги у структурі оборотних активів підприємств. Обґрунтовано необхідність удосконалення управління дебіторською заборгованістю для запобігання виникнення кризових явищ на підприємствах та підтримання достатнього рівня ліквідності їх активів. Запропоновано комплекс заходів із оптимізації управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств, головною метою яких є мінімізація обсягів дебіторської заборгованості, збалансування її структури та скорочення термінів інкасації простроченої дебіторської заборгованості. Перспективами подальших досліджень є розробка багатофункціональної системи комплексної перевірки потенційних контрагентів-дебіторів у розрізі їх фінансового стану, ділової репутації, статусу перед контролюючими і судовими органами влади і т.п. та стимулювання розробки та реалізації державних програм допомоги з рефінансування дебіторської заборгованості вітчизняних підприємств, що здійснюють свою діяльність у перспективних галузях національної економіки і мають стати локомотивом відбудови економіки України у період повоєнного відновлення.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, управління дебіторською заборгованістю, ліквідність, платоспроможність

Summary. During the war of the Russian Federation against Ukraine, which has been going on since 2014, the domestic business environment has

undergone significant transformations, the vast majority of which were caused by the consequences of negative events and phenomena that took place within the national and global economy. Domestic enterprises have faced an urgent problem of ensuring conditions for immediate adaptation to new challenges and realities of the Ukrainian economy in the context of war and maintaining a satisfactory level of financial stability and solvency by optimizing all aspects of business activities. The article reveals the essence of the concept of "accounts receivable" and determines the objectivity of the process of formation and accumulation of accounts receivable on the balance sheet of enterprises. The dynamics of accounts receivable formation at domestic enterprises during the war in Ukraine and the quality of its management are studied by determining its share in the structure of current assets of enterprises. The necessity of improving the management of accounts receivable to prevent the emergence of crisis phenomena at enterprises and maintain a sufficient level of liquidity of their assets is substantiated. A set of measures to optimize the management of accounts receivable of domestic enterprises has been proposed, the main purpose of which is to minimize the volume of accounts receivable, balance its structure and reduce the time for collection of overdue accounts receivable. Prospects for further research are the development of a multifunctional system of comprehensive verification of potential counterparties-debtors in terms of their financial condition, business reputation, status with regulatory and judicial authorities, etc., and stimulation of the development and implementation of state programs to assist in refinancing receivables of domestic enterprises operating in promising sectors of the national economy and which should become the engine of Ukraine's economic recovery in the period of post-war recovery.

Key words: *receivables, receivables management, liquidity, solvency*

Постановка проблеми. Проблема оптимізації управління дебіторською заборгованістю як одна із умов забезпечення достатнього

рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання гостро постала перед вітчизняними підприємствами у 2014 році, коли РФ розпочала військову агресію проти України, і від тих пір не втрачає своєї актуальності. Варто відмітити, що останнє десятиліття стало своєрідним стрес-тестом для українського бізнесу, адже зовнішнє середовище в цілому було джерелом різнорідних дестабілізуючих факторів розвитку підприємницької діяльності в Україні: початок військової агресії РФ проти України у 2014 році, визнання COVID-19 пандемією у 2020 році та початок повномасштабної війни РФ проти України у 2022 році.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств в умовах фінансово-економічних криз спричинених подіями 2014 року, пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням РФ на територію України, є об'єктом наукових досліджень Н. Теницької, Ю. Гришко [1], Л. Ткачук, Ч. Венди [2], С. Бабінської, А. Бойчук [3], В. Фесенко, І. Остапчук [4], Л. Кононенко, Н. Сисоліної, О. Юрченко [5] та інших науковців.

Н. Теницька та Ю. Гришко [1] визначили, що наслідком неплатоспроможності більшості вітчизняних підприємств стало катастрофічне збільшення їхньої дебіторської заборгованості в умовах зростаючої кризи неплатежів та запропонували методику оптимізації дебіторської заборгованості, що дає змогу визначити її оптимальний розмір. У статті Л. Ткачук та Ч. Венди [2] узагальнено підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості, систематизовано заходи зниження ризику неефективності системи внутрішнього обліку та контролю при управлінні дебіторською заборгованістю, спрямовані на забезпечення контролю за розміром дебіторської заборгованості підприємства та її співвідношенням з кредиторською заборгованістю. С. Бабінська та А. Бойчук [3] у своїй статті визначили основні завдання управління дебіторською заборгованістю та побудували модель управління

дебіторською заборгованістю на підприємстві, яка передбачає існування прямого взаємозв'язку зі стратегією розвитку та кредитною політикою підприємства. В. Фесенко та І. Остапчук [4] запропонували послідовність етапів для прийняття рішення щодо застосування факторингу як інструменту управління сумнівною дебіторською заборгованістю. У роботі Л. Кононенко, Н. Сисоліної та О. Юрченко [5] доведено, що оптимізувати процес обліку та аналізу дебіторської заборгованості підприємств в умовах діджиталізації можна шляхом інтеграції комунікаційних та мережевих технологій, зокрема технологій блокчейн.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розробка комплексу оптимізаційних заходів задля приведення механізму управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств у відповідність до нових складних реалій економіки України в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. За звичайних умов провадження господарської діяльності має місце об'єктивний процес утворення та погашення дебіторської заборгованості, що відображається на балансі підприємств. Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість (далі ДЗ) – це сума заборгованості підприємству на певну дату, яку спродуковано юридичними та фізичними особами внаслідок минулих подій, у формі грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [6]. Відповідно, між підприємствами-контрагентами виникає певна сума взаємної заборгованості, від якості управління та інкасації якої залежить, у певній мірі, поточний фінансовий стан всіх сторін угоди, адже ДЗ за своєю природою може бути як причиною, так і наслідком багатьох негативних процесів на підприємствах [5].

Впродовж 2014-2021 років сукупний обсяг дебіторської заборгованості вітчизняних підприємств у грошовому вираженні характеризується тенденцією до зростання: від 2 трлн. грн. у 2014 році до

5,1 трлн. грн. на кінець 2021 року (рис. 1). Однак для цілей фінансового аналізу більш інформативними є результати не абсолютних, а відносних показників ДЗ. Одним із індикаторів рівня дебіторської заборгованості є показник питомої ваги ДЗ у структурі оборотних активів підприємств.

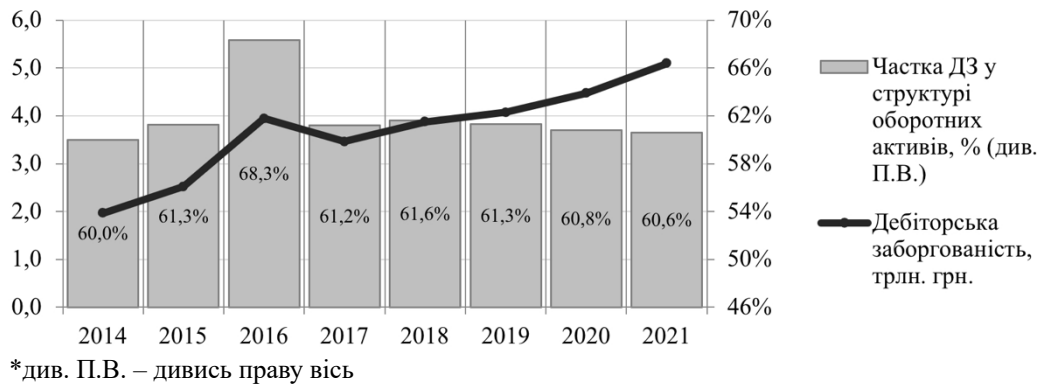

Рис. 1. Динаміка сукупного обсягу дебіторської заборгованості вітчизняних підприємств та її питомої ваги у структурі оборотних активів підприємств у 2014-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [7]

У період 2014-2021 рр. частка ДЗ у структурі оборотних активів вітчизняних підприємств перебуває на рівні 60-62% (рис. 1). Збереження тенденції стабільності значень питомої ваги ДЗ протягом досліджуваного періоду є позитивним явищем, однак самі значення встановлено на досить високому рівні, які для одних видів господарської діяльності можуть бути нормою, а для інших – свідчити про втрату фінансової рівноваги і перехід до передкризового стану. У розрізі галузей економіки, що в сукупності становлять основу української економіки (рис. 2), найменші значення питомої ваги ДЗ у структурі оборотних активів на рівні близько 50-55% характерні для підприємств сфери інформації та телекомунікації, а найбільші – 60-65% для представників сфери промисловості. Сталою тенденцією до зростання частки ДЗ у оборотних активах характеризуються суб'єкти господарювання сфери фінансової та страхової діяльності: від 54% у 2014 році до 77% у 2021 році.

Рис. 2. Динаміка питомої ваги дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів підприємств у розрізі основоутворюючих галузей української економіки у 2014-2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі [7]

У період економічної нестабільності одним із запобіжників зародження і розвитку внутрішньої фінансової кризи на підприємствах є збалансування і підвищення ліквідності їх активів. Зменшення питомої ваги ДЗ у структурі оборотних активів позитивно впливає на загальний рівень ліквідності підприємства. Перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти на рахунку у банку чи у касі підприємства є фінансово доцільним рішенням, адже у період підвищеної невизначеності бізнес-середовища зростає ймовірність виникнення певних сум кредиторської заборгованості підприємства, яку на вимогу кредиторів необхідно погасити у повному обсязі у найкоротші терміни [8]. Для забезпечення достатнього ступеня ліквідності та утримання фінансового стану підприємства у межах норми у короткостроковій перспективі має виконуватися умова перевищення або рівності суми найбільш ліквідних та швидко реалізованих активів, до останніх з яких відноситься ДЗ, над сумою найбільш термінових зобов'язань і короткострокових пасивів підприємства. Для забезпечення

достатнього рівня платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі сума зазначених вище активів має перевищувати або дорівнювати сумі вище наведених пасивів та довгострокових пасивів [9]. Таким чином, удосконалена система оцінки якості дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах обов’язково має передбачати процедуру співставлення ДЗ із кредиторською заборгованістю задля забезпечення всебічного аналізу динаміки утворення, накопичення та інкасації дебіторської заборгованості підприємств [1].

В умовах сьогодення, що характеризується наявністю кризових явищ у фінансово-економічній, соціальній, енергетичній, виробничій, продовольчій, екологічній та інших сферах української економіки, мінливістю тренду інфляції, дією воєнного стану та високими безпековими ризиками, головними цілями комплексу заходів з оптимізації управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств є мінімізація обсягів ДЗ, збалансування її структури та скорочення термінів інкасації простроченої ДЗ. Відповідно, для досягнення зазначених цілей, пріоритетними напрямками вдосконалення кредитної політики вітчизняних підприємств у частині управління дебіторською заборгованістю можна визначити наступне:

- запровадження принципів консервативної кредитної політики підприємства по відношенню до покупців, яка спрямована на мінімізацію кредитного ризику шляхом скорочення кола покупців-дебіторів, мінімізації терміну надання та обсягу комерційного кредиту, підвищення його вартості тощо;
- здійснення постійного моніторингу динаміки та структури дебіторської заборгованості;
- скорочення обсягу вже наявної дебіторської заборгованості на балансі підприємства та лімітування обсягу утворення нових сум такої заборгованості;

- оптимізація структури дебіторської заборгованості підприємства;
- розробка і запровадження системи розширеної класифікації дебіторської заборгованості у розрізі строків її погашення, обсягу, дебіторів або їх груп;
- розширення системи комплексної перевірки фінансового стану потенційних контрагентів-дебіторів шляхом аналізу їх фінансової звітності, одержаної із відкритих джерел інформації або подання прямого запиту до контрагента;
- розробка та запровадження регламенту заходів з управління простроченою дебіторською заборгованістю;
- реалізація програм превентивних дій для прискорення процесу погашення наявної дебіторської заборгованості;
- формування оптимального резерву сумнівних боргів;
- підвищення якості обліку дебіторської заборгованості шляхом автоматизації даного процесу і переходу на сучасне програмне забезпечення, яке надасть можливість здійснення інформаційного обміну з єдиною базою даних контрагентів задля підвищення ефективності та прозорості управління ДЗ підприємств [5; 10].

Особливої уваги вимагає переорієнтація типу діючої кредитної політики підприємств по відношенню до контрагентів-покупців на консервативний тип кредитної політики. У даному аспекті, основна загроза криється не лише у наявності кризи неплатежів за реалізовані товари та ускладнення процесу отримання товарів, придбаних на умовах попередньої оплати, а й у явищі масового безпідставного блокування податкових накладних, що спостерігається від 2018 року і не вщухає донині. Більшість підприємств з метою підтримання достатнього рівня своєї платоспроможності, усвідомлюючи всі ризики, які пов’язані із ймовірним блокуванням податкових накладних, виписаних на них як покупців, вдаються до запровадження специфічної системи оплати, передбаченої в

умовах укладених договорів, яка полягає у здійсненні двох платежів за одним рахунком-фактурою: спочатку сплачується вартість придбаного товару чи послуги без ПДВ, а після підтвердження факту реєстрації податкової накладної – доплачується залишок заборгованості у розмірі суми ПДВ. Таким чином, близько 20% існуючої дебіторської заборгованості на балансі підприємств потенційно може перетворитися у сумнівний борг, а за відсутності дій щодо активізації процесу розблокування податкових накладних – у безнадійну дебіторську заборгованість. Методом зниження рівня такого специфічного ризику є лімітування обсягу наявної та потенційної ДЗ, а також розширення системи комплексної перевірки фінансового стану потенційних контрагентів-дебіторів шляхом додавання обов’язкового пункту щодо проведення моніторингу поточного статусу покупця у органах Податкової служби України, який визначається фактом наявності чи відсутності у потенційного контрагента випадків блокування податкових накладних, частоти повторення даного явища, результативності співпраці працівників бухгалтерії та юридичного відділу підприємства над кейсом із розблокування податкових накладних тощо.

Окрім вище зазначених актуальних проблем оптимізації управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств відповідно до реалій сучасного бізнес-середовища, окремої уваги вимагає питання пошуку доступних способів рефінансування ДЗ. Як показує практика вітчизняних підприємств, досить часто процес реалізації комплексу заходів, спрямованих на управління простроченою дебіторською заборгованістю, займає значно довший проміжок часу, аніж це передбачалося на етапі планування. Одним із альтернативних варіантів вирішення даної проблеми є застосування такої форми рефінансування дебіторської заборгованості як факторинг. За допомогою факторингу підприємство-продавець передає ризик неплатежу фактору і отримує у формі попередньої оплати більшу частину суми дебіторської заборгованості [11]. Однак, варто відмітити, що в

умовах сьогодення під час застосування факторингу також може виникнути ряд різних перешкод і труднощів, як, наприклад, висока комісійна винагорода фактору або висока ймовірність непогашення дебітором частини або повної суми боргу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Україна вже майже десять років перебуває у стані війни, яку розпочала РФ у 2014 році. За цей період відбулося безліч різних негативних подій та явищ як у межах національної, так і світової економіки, які у сукупності стали своєрідним стрес-тестом для вітчизняної економіки, яка все ще перебуває на етапі свого становлення та розвитку. Вітчизняні підприємства були змушені миттєво пристосовуватися до нових реалій бізнес-середовища і вирішувати ряд нагальних проблем, аби підтримати достатній рівень своєї фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Одним із першочергових завдань для вітчизняних підприємств стало питання оптимізації управління дебіторською заборгованістю. На основі аналізу динаміки сукупного обсягу ДЗ вітчизняних підприємств та визначення її питомої ваги у структурі оборотних активів підприємств у період 2014-2021 рр., запропоновано комплекс заходів з оптимізації управління дебіторською заборгованістю підприємств, основна частина яких спрямована на мінімізацію обсягів ДЗ, збалансування її структури та скорочення термінів інкасації простроченої ДЗ. Одним із перспективних напрямків подальших досліджень є розробка багатофункціональної системи комплексної перевірки потенційних контрагентів-дебіторів у розрізі їх фінансового стану, ділової репутації, статусу перед контролюючими і судовими органами влади та ін., що має на меті забезпечити підвищення якості управління ДЗ на початковому етапі, що передувє етапу безпосереднього утворення сум ДЗ на балансі підприємств. Окрім цього, актуальним питанням є стимулювання розробки та реалізації державних програм допомоги з рефінансування ДЗ вітчизняних підприємств, що здійснюють свою діяльність у перспективних галузях

національної економіки, пожвавлення діяльності яких, в свою чергу, має стати локомотивом відбудови економіки України у період повоєнного відновлення.

Література

1. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості. Глобальні та національні проблеми економіки: електр. наук. вид. Миколаїв : Миколаївський нац. ун-т, 2015. Вип. № 8. С. 372-375. URL: http://global-national.in.ua/archive/8-2015/8_2015.pdf#page=373 (дата звернення: 21.05.2023)
2. Ткачук Л., Венда Ч. Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 84–90. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/138/145> (дата звернення: 21.05.2023)
3. Бабінська С.Я., Бойчук А.Б. Окремі аспекти ефективного управління дебіторською заборгованістю в умовах невизначеності середовища. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2023. № 28(56). С. 134–139. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3744/3388> (дата звернення: 21.05.2023)
4. Фесенко В.В., Остапчук І.В. Облік факторингу та управління сумнівною дебіторською заборгованістю підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 6(49). С. 236–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_6_52 (дата звернення: 21.05.2023)
5. Кононенко Л.В., Сисоліна Н.П., Юрченко О.В. Управління дебіторською заборгованістю: сучасний стан, проблеми, перспективи,

- інформаційне забезпечення. Економічний простір. 2021. 166. С. 104-109. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/821/796> (дата звернення: 21.05.2023)
6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства України від 08.10.1999. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 24.05.2023)
7. Оборотні активи підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Показники балансу підприємств. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pok_bal_pidpr/oa_pved_roz_13_20_ue.xlsx (дата звернення: 22.05.2023)
8. Булат Г.В. Аналіз дебіторської заборгованості та напрями удосконалення управління нею. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 1. С. 222-226. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/41.pdf> (дата звернення: 24.05.2023)
9. Лопатовська О., Пономарьова К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. № 5. Том 1. С. 221-228. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/11/2022-310-36.pdf> (дата звернення: 24.05.2023)
10. Блакита Г.В., Бровко О.Т. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю. Збірник наукових праць ВНАУ. 2012. № 3(69). С. 23-29. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/6215.pdf> (дата звернення: 25.05.2023)

- 11.Єдинак Т.С., Пуха І.П. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств за умов фінансово-економічної нестабільності. Цифрове суспільство: фінанси, економіка, управління: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів. 2020. С. 113-115. URL: https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr-Melnychenko-3/publication/345503506_Zbirnyk/links/5fa8082d92851cc286a04d0b/Zbirnyk.pdf#page=113 (дата звернення: 25.05.2023)

References

1. Tenytska N.B., Hryshko Yu.S. Pidvyshchennia platospromozhnosti pidpryiemstva shliakhom optymizatsii debitorskoi zaborhovanosti. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky: elektr. nauk. vyd. Mykolaiv : Mykolaivskyi nats. un-t, 2015. Vyp. № 8. S. 372-375. URL: http://global-national.in.ua/archive/8-2015/8_2015.pdf#page=373 (date of access: 21.05.2023)
2. Tkachuk L., Venda Ch. Teoretyko-metodolohichni aspekty upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpryiemstva. Innovation and Sustainability. 2023. № 1. S. 84–90. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/138/145> (date of access: 21.05.2023)
3. Babinska S.Ya., Boichuk A.B. Okremi aspekty efektyvnoho upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu v umovakh nevyznachenosti seredovyshcha. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika»: naukovyi zhurnal. Ostroh : Vyd-vo NaUOA, berezen 2023. № 28(56). S. 134–139. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3744/3388> (date of access: 21.05.2023)

4. Fesenko V.V., Ostapchuk I.V. Oblik faktorynhu ta upravlinnia sumnivnoiu debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriumstva. *Biznes-navihator*. 2018. № 6(49). S. 236–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_6_52 (date of access: 21.05.2023)
5. Kononenko L.V., Sysolina N.P., Yurchenko O.V. Upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu: suchasnyi stan, problemy, perspektyvy, informatsiine zabezpechennia. *Ekonomichnyi prostir*. 2021. 166. C. 104-109. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/821/796> (date of access: 21.05.2023)
6. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhholderskoho obliku 10 «Debitorska zaborhovanist»: Nakaz Minfin Ukrainy vid 08.10.1999. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (date of access: 24.05.2023)
7. Oborotni aktyvy pidpriumstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpriumstva. Pokaznyky balansu pidpriumstv. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pok_bal_pidpr/oa_pved_roz_13_20_ue.xlsx (date of access: 22.05.2023)
8. Bulat H.V. Analiz debitorskoi zaborhovanosti ta napriamy udoskonalennia upravlinnia neiu. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2020. № 1. S. 222-226. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/41.pdf> (date of access: 24.05.2023)
9. Lopatovska O., Ponomarova K. Suchasna metodyka analizu likvidnosti ta platospromozhnosti pidpriumstva. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2022. № 5. Tom 1. S. 221-228. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/11/2022-310-36.pdf> (date of access: 24.05.2023)

10. Blakytta H.V., Brovko O.T. Aktualni pytannia upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu. Zbirnyk naukovykh prats VNAU. 2012. № 3(69). S. 23-29. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/6215.pdf> (date of access: 25.05.2023)
11. Yedynak T.S., Pukha I.P. Problemy upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriemstv za umov finansovo-ekonomichnoi nestabilnosti. Tsyfrove suspilstvo: finansy, ekonomika, upravlinnia: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Dnipro : Universytet mytnoi spravy ta finansiv. 2020. S. 113-115. URL: https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr-Melnichenko-3/publication/345503506_Zbirnyk/links/5fa8082d92851cc286a04d0b/Zbirnyk.pdf#page=113 (date of access: 25.05.2023)